

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, सहायक प्रथम श्रेणी, प्रधान सहायक पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको
पाठ्यक्रम

पाठ्यक्रम योजनालाई निम्नानुसारका दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ :

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा

पूर्णाङ्क : २००

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क : ३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क :- २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या X अङ्क	समय
प्रथम	आर्थिक, व्यवस्थापन तथा संस्थागत ज्ञान	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न ८ प्रश्न X ५ अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
					लामो उत्तर आउने प्रश्न ६ प्रश्न X १० अङ्क	
द्वितीय	बैंकिङ तथा लेखा	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न ८ प्रश्न X ५ अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
					लामो उत्तर आउने प्रश्न ६ प्रश्न X १० अङ्क	

२. द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क :- ३०

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक

द्रष्टव्य :

- लिखित परीक्षामा प्रश्नपत्रको माध्यम भाषा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ । परीक्षार्थीहरूले नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै माध्यमबाट उत्तर दिन सक्नेछन् ।
- प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- लिखित परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ ।
- विषयगत प्रश्नमा प्रत्येक पत्र/विषयका प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । परीक्षार्थीले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डका उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जेसुकै लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम, विनियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मितिभन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- यो परीक्षा योजना तथा पाठ्यक्रम लागू भए पश्चात यसअघि कायम रहेको पाठ्यक्रम तथा परीक्षा योजना खारेज हुनेछ ।
- पाठ्यक्रम स्वीकृत मिति : २०८०/०५/०७

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, सहायक प्रथम श्रेणी, प्रधान सहायक पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको
पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र: आर्थिक, व्यवस्थापन तथा संस्थागत ज्ञान

खण्ड (क): आर्थिक (४० अङ्क)

१. नेपालको आर्थिक अवस्था : नेपालको अर्थतन्त्रको विशेषता, प्रमुख समष्टिगत आर्थिक परिसूचकहरू
२. राष्ट्रिय आय, बचत, लगानी, रोजगारी, मुद्रास्फूर्ति
३. कृषि, उद्योग, पर्यटन, उर्जा, वैदेशिक सहायता, वैदेशिक व्यापार र वैदेशिक लगानी
४. आवधिक विकास योजना र वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीति
५. वित्त नीति र मौद्रिक नीति
६. आर्थिक विकास र गरिबी निवारण सम्बन्धी कार्यक्रमहरू

खण्ड (ख): व्यवस्थापन तथा संस्थागत ज्ञान (६० अङ्क)

(अ) व्यवस्थापन (Management)

१. व्यवस्थापनका सिद्धान्त तथा कार्यहरू
२. संस्थामा सूचना तथा संचार प्रणालीको भूमिका
३. संस्थागत सुशासन, नेतृत्व र समन्वय
४. निर्णय प्रक्रिया (Decision Making Process)
५. समग्र गुणस्तर व्यवस्थापन (Total Quality Management)
६. सहभागितामूलक व्यवस्थापन (Participative management)

(आ) मानव संसाधन व्यवस्थापन (Human Resource Management)

१. मानव संसाधन व्यवस्थापनको परिचय तथा उद्देश्य
२. कार्य विवरण (Job Description), कार्य विश्लेषण (Job Analysis) र कार्य विशिष्टीकरण (Job Specialization)
३. भर्ना, छनौट तथा पदोन्नति प्रक्रिया
४. कर्मचारी तालिम र उत्प्रेरणा
५. कार्य सम्पादन मूल्यांकन, दण्ड र पुरस्कार
६. व्यवस्थापन र कर्मचारी संगठनबीचको सम्बन्ध तथा द्वन्द व्यवस्थापन

(इ) कार्यालय व्यवस्थापन (Office Management)

१. पत्र व्यवहार: चिठीपत्र, चिठीपत्रको दर्ता र चलानी
२. टिप्पणी (Tippani)
३. अभिलेख व्यवस्थापन: Filing, Indexing, digitization of record management
४. कार्यालय संरचना (Office Layout)
५. बैठक व्यवस्थापन (Meeting Management)
६. सेवाग्राही सम्बन्ध (Public Relation)
७. अनुशासन, आचरण तथा व्यवहार

(ई) संस्थागत ज्ञान

१. नेपाल राष्ट्र बैंक, कर्मचारी सेवा विनियमावली, २०६८ (संशोधन समेत)
२. नेपाल राष्ट्र बैंकको संगठनात्मक संरचना
३. नेपाल राष्ट्र बैंकका विभाग, कार्यालय तथा इकाईहरूले सम्पादन गर्नुपर्ने मुख्य मुख्य कार्यहरू
४. नेपाल राष्ट्र बैंकको अन्य निकायहरूसंग सम्बन्ध :

(क) सरकारी कार्यालयहरू

(ख) राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू एवं दातृ निकायहरू

नेपाल राष्ट्र बैंक
प्रशासन सेवा, सहायक प्रथम श्रेणी, प्रधान सहायक पदको आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको
पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र: बैकिङ्ग र लेखा

खण्ड (क): बैकिङ्ग (६० अङ्क)

१. नेपाल राष्ट्र बैंकको काम, कर्तव्य र अधिकार
२. नेपालको वित्तीय प्रणाली :
  - (क) अवधारणा तथा विकासक्रम,
  - (ख) बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको वर्गीकरण र कार्यहरू
  - (ग) प्रमुख वित्तीय उपकरणहरू
  - (घ) बैकिङ्ग क्षेत्रका चुनौती तथा अवसरहरू
३. साख सृजना तथा कर्जा नियन्त्रणको महत्व
४. बैंक सुपरिवेक्षण सम्बन्धी कार्यहरू
५. सफा नोट नीति तथा नोट कोष सञ्चालन सम्बन्धी विधि
६. विदेशी मुद्राको कारोबार तथा सञ्चालन ।
७. वित्तीय साक्षरता, वित्तीय पहुँच तथा वित्तीय समावेशीकरण
८. बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, नियम तथा विनियमहरू
  - (क) नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन, २०५८
  - (ख) बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०७३
  - (ग) सम्पत्ति शुद्धीकरण (मनि लाउन्डरिङ्ग) निवारण ऐन, २०६४
  - (घ) बैकिङ्ग कसुर तथा सजाय सम्बन्धी ऐन, २०६४
  - (ङ) कम्पनी ऐन, २०६३
  - (च) विदेशी विनिमय (नियमित गर्ने) ऐन, २०१९
  - (छ) सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३
  - (ज) नेपाल राष्ट्र बैंक खरिद विनियमावली, २०७१ (संशोधन समेत)

खण्ड (ख): लेखा (४० अङ्क)

१. लेखाको सैद्धान्तिक पक्षबारे सामान्य ज्ञान
२. नगदी किताब, सन्तुलन परीक्षण, नगद प्रवाह विवरण, नाफा नोक्सान खाता तथा वासलात
३. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूका प्रमुख परिसूचकहरू
४. आन्तरिक तथा बाह्य लेखापरीक्षण
५. हिसाब मिलानको सामान्य सिद्धान्त, विधि र महत्व
६. तथ्याङ्क संकलन, प्रशोधन तथा अभिलेख विधि
७. नेपाल लेखामान मापदण्ड (NAS)
८. नेपालको फाइनान्सियल रिपोर्टिङ्ग सिस्टमका विशेषताहरू